

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Юридичний факультет

Кафедра історії та теорії держави і права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Котляр Ю.В.

“31” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЮРИДИЧНА КОМПАРАТИВІСТИКА

Спеціальність 081 «Право»

Розробник
Завідувач кафедри розробника
Завідувач кафедри спеціальності
Гарант освітньої програми
Декан юридичного факультету
Т.в.о. директора НН ІПО
Начальник НМВ

Лісна І.С..
Лісна І.С.
Ткаля О.В.
Коваль А.А.
Січко Д.С.
Зуб К.М.
Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Юридична компаративістика	
Галузь знань	08 Право	
Спеціальність	081 Право	
Спеціалізація (якщо є)	-	
Освітня програма	Право	
Рівень вищої освіти	Другий(магістерський)	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	5	
Навчальний рік	2023-2024	
Номер (и) семестрів (триместрів)	Денна форма	Заочна форма
	10	14,15
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кредитів/ 120 годин	
Структура курсу: лекції - семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) - години самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	18 год.лекцій 36 год.семінарських занять 66 год. самостійної роботи	8 год. лекцій 6 год.семінарських занять 106 год.самостійної роботи
Відсоток аудиторного навантаження	45%	12%
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	-	
Форма підсумкового контролю	Залік	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета – поглиблене вивчення світової правової спадщини, тенденцій та закономірностей її розвитку на окремих етапах формування правових традицій та правових сімей, та її відповідний вплив на формування правової системи України.

Із цього випливають міжпредметні зв'язки курсу та безпосередньо предмет дисципліни. Предметом курсу є дослідження загальних закономірностей зародження, еволюційного розвитку правових систем, галузей та інститутів права держав, аналіз відомих дослідникам пам'яток права, усвідомлення студентами нерозривності європейсько-правової та світової традицій, яка має беззастережний вплив на формування правової системи України.

Завдання: засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу, визначення спільності, схожості законодавства різних держав і виявлення та висвітлення відмінностей між ними, порівняння досліджень основних правових систем сучасності, порівняння досліджень у межах галузевих юридичних наук.

В результаті вивчення дисципліни студент отримує:

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1);
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК3);

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності:

- Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України (СК2) ;
- Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України (СК4);
- Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності (СК9);

Програмні результати навчання:

- Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами (ПРН2);
- Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права (ПРН10);
- Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу (ПРН12).

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма

	Теми	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	Юридична компаративістика: загальна характеристика	2	4	7
2	Класифікація основних правових систем світу	2	4	7
3	Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї	2	4	7
4	Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї	2	4	7
5	Правова система США	2	4	7
6	Загальна характеристика змішаного типу правових систем	2	4	7
7	Загальна характеристика релігійної правової системи	2	4	7
8	Характеристика іудейського	2	4	6

	права			
9	Загальна характеристика правових систем традиційного типу.	2	4	5
	Всього за курсом	18	36	66

Заочна форма

	Теми	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	Юридична компаративістика: загальна характеристика	2	2	11
2	Класифікація основних правових систем світу	2	2	11
3	Загальна характеристика романогерманської правової сім'ї	2	2	11
4	Джерела права романо-германської правової сім'ї			11
5	Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї	2		11
6	Джерела права англо-американської правової сім'ї			11
7	Правова система США			10
8	Загальна характеристика змішаного типу правових систем			10
9	Релігійні правові системи			10
10	Традиційні правові системи			10
	Всього за курсом	8	6	106

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1 План лекцій

Денна форма

№	Теми заняття/ план
1	Тема 1. Юридична компаративістика: загальна характеристика 1. Порівняльне правознавство як метод, наука та навчальна дисципліна. 2. Виникнення порівняльного правознавства. 3. Предмет та метод порівняльного правознавства. 4. Об'єкти порівняльного правознавства. 5. Функції порівняльного правознавства. Місце порівняльного правознавства в системі правничих наук.
2	Тема 2. Класифікація основних правових систем світу 1. Поняття і структура правової сім'ї. Поняття «правова сім'я». 2. Історія класифікації правових систем світу. 3. Критерії класифікації правових систем. 4. Взаємозв'язок правових систем світу. 5. Місце правової системи України серед інших правових систем.
3	Тема 3. Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї 1. Особливості романо-германської правової сім'ї. 2. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї. 3. Поділ романо-германського права на публічне і приватне право. 4. Джерела права та їх види.
4	Тема 4. Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї 1. Особливості англо-американської правової сім'ї. 2. Основні етапи розвитку англійської правової системи. 3. Виникнення та реформування загального права. 4. Загальне право: поняття та особливості. 5. Право справедливості і його співвідношення з загальним правом. 6. Поняття та види джерел права в англо-американській сім'ї.
5	Тема 5. Правова система США 1. Формування правової системи США. 2. Основні риси правової системи США. 3. Співвідношення судового прецеденту і закону як джерел права в США. 4. Співвідношення міжнародного і національного права в США. 5. Систематизація законодавства в США. Юридична техніка в правовій системі США.
6	Тема 6. Загальна характеристика змішаного типу правових систем 1. Поняття змішаного типу правових систем. 2. Загальна характеристика скандинавської групи правових систем. 3. Джерела (форми) права Скандинавських країн. 4. Система права і система законодавства Скандинавських країн. 5. Загальна характеристика латиноамериканської групи правових систем.
7	Тема 7. Загальна характеристика релігійної правової системи 1. Загальна характеристика правових систем релігійного типу. 2. Джерела мусульманського права. 3. Загальна характеристика індуського права. 4. Сучасне право Індії.

8	Тема 8. Релігійні правові системи 1. Джерела іудейського права. 2. Основні риси сучасного права Ізраїлю. 3. Загальна характеристика канонічного права. 4. Джерела канонічного права. Застосування канонічного права в сучасному світі
9	Тема 9. Загальна характеристика правових систем традиційного типу. 1. Загальна характеристика правових систем традиційного типу. 2. Правові системи країн Далекого Сходу. 3. Правова система Китаю. 4. Основні риси правової системи Японії. 5. Загальна характеристика правових систем держав Африки.

4.2. План семінарських занять

Денна форма

№	Теми заняття/ план
1.	Тема 1. Юридична компаративістика як юридична наука і навчальна дисципліна. (частина 1) 1. Тема та підхід до вивчення юридичної компаративістики. 2. Сфери дослідження в рамках юридичної компаративістики. 3. Ролі та завдання юридичної компаративістики. 4. Історичні витоки порівняльного правознавства.
2	Тема 1. Юридична компаративістика як юридична наука і навчальна дисципліна. (частина 2) 1. Позиція порівняльного правознавства серед інших галузей юридичних наук. 2. Важливість порівняльного правознавства. 3. Різновиди аналізів, які здійснюються в рамках порівняльного правознавства. 4. Порівняльне правознавство у ролі методу, науки та навчальної дисципліни.
3	Тема 2. Типологія правових систем світу. Основні типи правових систем. (частина 1) 1. Означення та організація правового оточення у сімейних відносинах. 2. Визначення "правової системи" та історія поділу правових систем у світі
4	Тема 2. Типологія правових систем світу. Основні типи правових систем. (частина 2) 1. Класифікація правових систем та критерії, за якими вони поділяються. 2. Порівняння правової системи України з іншими системами права.
5	Тема 3. Романо-германська правова сім'я. (частина 1) 1. Поняття та організація правової системи в країнах, романо-германської правової сім'ї. 2. Різновиди правових норм із сфери дії в країнах, що входять до романо-германської правової сім'ї. 3. Роль ідеї правової держави у культурному контексті західної цивілізації. 4. Історія еволюції романо-германської правової традиції.
6	Тема 3. Романо-германська правова сім'я. (частина 2) 1. Особливості романо-германської правової сім'ї. 2. Основні етапи еволюції романо-германської правової сім'ї. 3. Роль наукового дослідження та університетів у формуванні та розвитку романо-германського права.

	4. Розподіл романо-германського права на галузі публічного і цивільного права.
7	Тема 4. Загальна характеристика англо- американської сім'ї права. (частина 1) 1. Історичний тривалий шлях еволюції юридичної системи, властивої англо-американським країнам. 2. Характерні особливості юридичної системи, яка існує в англо-американському правовому просторі. 3. Визначення основних рис, що властиві англійській юридичній системі. 4. Подібності та розходження між правом Сполучених Штатів Америки та англійським правом.
8	Тема 4. Загальна характеристика англо- американської сім'ї права. (частина 2) 1. Загальне право: поняття та особливості. 2. Право справедливості і його співвідношення з загальним правом. 3. Поняття та види джерел права в англо-американській сім'ї. 4. Прецедент як джерело права в англо-американській правовій сім'ї. 5. Закон як джерело права в англо-американській правовій сім'ї. 6. Звичай в англо-американській сім'ї
9	Тема 5. Історія виникнення та етапи формування правової системи США. (частина 1) 1. Походження юридичної системи в Сполучених Штатах Америки в історичному контексті. 2. Різні періоди та процеси, що визначили становлення правової системи у США. 3. Сучасний стан та основні риси юридичної системи у Сполучених Штатах Америки.
10	Тема 5. Історія виникнення та етапи формування правової системи США. (частина 2) 1. Взаємовідносини між англійським та американським правом під час формування юридичної системи Сполучених Штатів. 2. Характеристики американської юридичної системи, відмінності від англійської правової системи. 3. Роль та організація судової влади у Сполучених Штатах Америки.
11	Тема 6. Виникнення змішаної правової сім'ї. (частина 1) 1. Історія виникнення змішаної правової сім'ї. 2. Поняття та ознаки змішаної правової сім'ї. Особливості змішаного типу правової сім'ї. 3. Джерела права.
12	Тема 6. Виникнення змішаної правової сім'ї. (частина 2) 1. Вплив правової системи США на правові системи Латинської Америки. 2. Особливості правової системи країн латинської Америки
13	Тема 7. Особливості правових систем релігійного типу. (частина 1) 1. Характеристика різних наукових підходів до класифікації систем релігійного права. 2. Характеристика структури релігійної правової сім'ї.
14	Тема 7. Особливості правових систем релігійного типу. (частина 1) 1. Характеристики юридичних систем, які мають релігійну спрямованість. 2. Особливості юридичної системи, що визначається індуською традицією. 3. Джерела юридичних норм у індуській правовій системі. 4. Використання індуського права у практиці та його застосування.
15	Тема 8. Загальна характеристика іудейського права. (частина 1) 1. Особливості іудейського (єврейського) права. 2. Джерела іудейського права. 3. Застосування іудейського права.
	Тема 8. Загальна характеристика іудейського права. (частина 2)

16	<ol style="list-style-type: none"> 1. Різноманітні точки зору в науковому співтоваристві стосовно визначення мусульманського права. 2. Ознаки, що відзначають мусульманське право. 3. Способи, якими формується система джерел мусульманського права. 4. Система джерел іудейського права та характеристика канонічного права в ній.
17	<p>Тема 9. Характеристика правових систем традиційного типу. (частина 1)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та структура традиційної правової сім'ї. Характерні ознаки традиційних правових систем. 2. Система джерел традиційного права. 3. Специфічні риси правових систем держав далекого сходу. Особливості правових систем держав Африки.
18	<p>Тема 9. Характеристика правових систем традиційного типу. (частина 2)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види джерел правової системи держав Африки. 2. Сучасна система права в Африканських державах.

Зміст навчальної дисципліни

4.1 План лекцій

Заочна форма

№	Теми заняття/ план
1	<p>Тема 1. Юридична компаративістика як юридична наука і навчальна дисципліна. (частина 1)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тема та підхід до вивчення юридичної компаративістики. 2. Сфери дослідження в рамках юридичної компаративістики. 3. Ролі та завдання юридичної компаративістики. 4. Історичні витоки порівняльного правознавства. 5. Позиція порівняльного правознавства серед інших галузей юридичних наук. 6. Важливість порівняльного правознавства. 7. Різновиди аналізів, які здійснюються в рамках порівняльного правознавства. 8. Порівняльне правознавство у ролі методу, науки та навчальної дисципліни.
2	<p>Тема 2. Класифікація основних правових систем світу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і структура правової сім'ї. Поняття «правова сім'я». 2. Історія класифікації правових систем світу. 3. Критерії класифікації правових систем. 4. Взаємозв'язок правових систем світу. 5. Місце правової системи України серед інших правових систем
3	<p>Тема 3. Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості романо-германської правової сім'ї. 2. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї. 3. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права. 4. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом. 5. Вплив канонічного права на формування романо-германського права. 6. Поділ романо-германського права на публічне і приватне право.

4	<p>Тема 5. Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості англо-американської правової сім'ї. 2. Основні етапи розвитку англійської правової системи. 3. Виникнення та реформування загального права. 4. Загальне право: поняття та особливості. 5. Право справедливості і його співвідношення з загальним правом.
---	--

4.2. План семінарських занять

Заочна форма

№	Теми заняття/ план
1.	<p>Тема 1. Юридична компаративістика як юридична наука і навчальна дисципліна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і метод порівняльного правознавства. 2. Об'єкти порівняльного правознавства. 3. Функції порівняльного правознавства. 4. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук.
2	<p>Тема 2. Типологія правових систем світу. Основні типи правових систем.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Означення та організація правового оточення у сімейних відносинах. 2. Визначення "правової системи" та історія поділу правових систем у світі <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація правових систем та критерії, за якими вони поділяються. 2. Порівняння правової системи України з іншими системами права.
3	<p>Тема 3. Романо-германська правова сім'я.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та організація правової системи в країнах, романо-германської правової сім'ї. 2. Різновиди правових норм із сфери дії в країнах, що входять до романо-германської правової сім'ї. 3. Роль ідеї правової держави у культурному контексті західної цивілізації. 4. Історія еволюції романо-германської правової традиції.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Денна форма

1. Обов'язкова самостійна робота – виконання практичних завдань протягом семестру за темами дисципліни.

Практичні завдання

Завдання до семінару № 1

1. Скласти схему на тему «Міжпредметні зв'язки курсу юридичної компаративістики»
2. Схематичний аналіз різномірної структури методології юридичної компаративістики.
3. Розробити таблицю на тему «Функції юридичної компаративістики»

Завдання до семінару № 2

1. Розробіть структурно-логічну схему на тему «Взаємозв'язки порівняльного правознавства з іншими науками»
2. Укладіть таблицю на тему "Становлення і розвиток порівняльного правознавства".
3. Характеристика основних рівнів порівняльно-правового дослідження із наведенням прикладів до кожного з рівнів (видів).

Завдання до семінару № 3

1. Навести визначення «правова система» та охарактеризувати її структуру
2. Дати відповідь на питання: яке місце займає правова система України серед інших правових систем світу?
3. Розробити таблицю на тему «Типи правових систем та їх характеристика»

Завдання до семінару № 4

1. Розробити таблицю на тему «Форми права у державах романо-германської правової сім'ї»
2. Розкрити питання генезису романо-германської правової сім'ї
3. Дати відповідь на питання: чому правова держава є цінністю західної культури?

Завдання до семінару № 5

1. Розробити таблицю на тему «Етапи розвитку романо-германської правової сім'ї»
2. Розробіть структурно-логічну схему на тему «Поділ романо-германського права на публічне і приватне право»
3. Які ознаки дозволяють віднести Україну до романо-германської правової сім'ї

Завдання до семінару № 6

1. Встановити спільне та відмінне романської та германської груп правових систем.
2. Розробити таблицю на тему «Джерела права романо-германської правової сім'ї»
3. Дати відповідь на питання: що пов'язує романо-германську правову сім'ю з римським правом

Завдання до семінару № 7

1. Провести порівняльний аналіз міжнародно-правового акту та нормативно-правового акту України.
2. Дати відповідь на питання: як Ви розумієте термін «відповідно до закону», що використовується у тексті Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод?
3. Форми та проблеми процесу узгодження міжнародного права і національних правових систем.

Завдання до семінару № 8

1. Дати відповідь на питання: який шлях розвитку пройшла англо-американська правова сім'я?
2. Визначити поняття «англо-американська правова сім'я» та виділити її основні риси
3. Розробити таблицю на тему «Спільне і відмінне права США і англійського права»

Завдання до семінару № 9

1. Дати відповідь на питання: що є судовим прецедентом?
2. Розробити таблицю на тему «Співвідношення закону та підзаконних нормативних актів»
3. Есе на тему «Генезис судового прецеденту і розвиток» (за власним вибором)

Завдання до семінару № 10

1. Дати відповідь на питання: що характерно для сучасної правової системи США?
2. Розробити таблицю на тему «Етапи формування правової системи США»
3. Дати відповідь на питання: як співвідносяться поняття «англосаксонська правова сім'я» і «англо-американська правова сім'я»?

Завдання до семінару № 11

1. Розробіть структурно-логічну схему на тему «Судова влада США: повноваження»
2. Розробити таблицю на тему «Порівняння специфічних рис американської правової системи і англійської правової системи»
3. Особливості судової системи США

Завдання до семінару № 12

1. Дати відповідь на питання: що є змішаною правовою сім'єю
2. Виділити особливості змішаної правової сім'ї
3. Розробити таблицю на тему «Етапи виникнення змішаної правової сім'ї»

Завдання до семінару № 13

1. Розробити структурно-логічну схему на тему «Класифікація систем релігійного права»
2. Які риси релігійної правової сім'ї характерні для України?
3. Охарактеризувати правові системи релігійної орієнтації

Завдання до семінару № 14

1. Розробити структурно-логічну схему на тему «Відмінність між Кораном та Суною як основними джерелами мусульманського права»
2. Охарактеризувати індуське право: поняття, ознаки, особливості, джерела

3. Охарактеризувати іудейське право: поняття, ознаки, особливості, джерела

Завдання до семінару № 15

1. Охарактеризувати традиційну правову сім'ю: поняття, ознаки, особливості
2. Розробити таблицю на тему «Система джерел традиційного права»
3. Розробіть структурно-логічну схему на тему «Структура традиційної правової сім'ї»

2. Наукова доповідь або презентація з юридичної компаративістики.

1. Античне порівняльне право та значення його методології для сучасного порівняльного правознавства.

2. Внесок мислителів епохи Просвітництва у формування порівняльного правознавства.

3. Формування та розвиток ідей порівняльного правознавства в Австро-Угорській імперії у XVII – XVIII.

4. Історія становлення та розвитку порівняльного правознавства в Україні.

5. Методологічні правила порівняльно-правових досліджень.

6. Кодифікація Юстиніана та її вплив на формування романо-германського права.

7. Конституційне регулювання прав і свобод людини в ісламських державах: загальна характеристика.

8. Особливості юридичної діяльності в країнах традиційного права.

9. Значення основних джерел (форм) мусульманського права на сучасному етапі розвитку ісламських держав.

10. Міжнародно-правова допомога: сучасний стан і тенденції розвитку

3. Вибіркові види самостійної роботи (необов'язкові).

Тези доповіді на студентську наукову конференцію. Студенти за бажанням обирають науково-практичну або наукову конференцію, самостійно, або, консультуючись з викладачем, формулюють тему доповіді з актуальних питань застосування юридичної техніки.

Тези доповіді повинні бути оригінальним авторським рукописом, мати наукову новизну, відповідати напряму роботи конференції і оформлені відповідно до вимог, які висуваються організатором у інформаційному повідомленні.

Заочна форма

Самостійна робота на заочній формі передбачає виконання контрольної роботи, виконання якої є **обов'язковим** (включає теоретичні питання та практичне завдання) та написання тез доповіді для участі у науковій конференції та участь у заходах неформального навчання (за бажанням).

«0» варіант контрольної роботи

Варіант 0

1. Теоретична частина.

Філософія юридичної компаративістики.

Методологія юридичної компаративістики.

Організація діяльності вітчизняних спеціалізованих центрів з порівняльного правознавства.

2. Практичні завдання.

Завдання 1

1. Проаналізуйте рішення міжнародних конгресів порівняльного правознавства та їх роль для розвитку юридичної науки.

2. Встановіть залежність активізації компаративістських досліджень від стану міжнародних відносин країн світу.

3. Розкрийте відмінність між прецедентом загального права та інтерпретаційним прецедентом.

Завдання 2

1. Розробіть структурно-логічну схему взаємозв'язків порівняльного правознавства з іншими науками.

2. Укладіть таблицю "Становлення і розвиток порівняльного правознавства".

3. Схематично відобразіть співвідношення понять правової системи, системи права та правової сім'ї.

Завдання 3

1. Ознайомтеся зі справою спелеологів та вкажіть, яке рішення на місці судді Ви прийняли б. Відповідь обґрунтуйте.

2. Як співвідноситься принцип «*par in parem non habet imperium*» (рівний над рівними не має влади) і принцип пріоритету міжнародного права?

3. Яке значення має нормативно-правовий акт у релігійній правовій сім'ї?

4. Як Ви розумієте термін «відповідно до закону», що використовується у тексті Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод?

2. Наукова доповідь або презентація з юридичної компаративістики.

1. Античне порівняльне право та значення його методології для сучасного порівняльного правознавства.

2. Внесок мислителів епохи Просвітництва у формування порівняльного правознавства.

3. Формування та розвиток ідей порівняльного правознавства в Австро-Угорській імперії у XVII – XVIII.

4. Історія становлення та розвитку порівняльного правознавства в Україні.

5. Методологічні правила порівняльно-правових досліджень.

6. Кодифікація Юстиніана та її вплив на формування романо-германського права.
7. Конституційне регулювання прав і свобод людини в ісламських державах: загальна характеристика.
8. Особливості юридичної діяльності в країнах традиційного права.
9. Значення основних джерел (форм) мусульманського права на сучасному етапі розвитку ісламських держав.
10. Міжнародно-правова допомога: сучасний стан і тенденції розвитку

3. Вибіркові види самостійної роботи (необов'язкові).

Тези доповіді на студентську наукову конференцію. Студенти за бажанням обирають науково-практичну або наукову конференцію, самостійно, або, консультуючись з викладачем, формулюють тему доповіді з актуальних питань застосування юридичної техніки.

Тези доповіді повинні бути оригінальним авторським рукописом, мати наукову новизну, відповідати напрямку роботи конференції і оформлені відповідно до вимог, які висуваються організатором у інформаційному повідомленні.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер); Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi; OS: Windows, Android, iOS; Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge; Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet; Система електронного навчання Moodle 3.9; Тренінгова аудиторія (дошка, фліпчарт, маркери).

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Критерії оцінювання: аргументована, логічна, повна відповідь; вільне володіння матеріалом всього навчального курсу; оперування відповідними понятійними інструментами, використання юридичних термінів, залучення до відповіді самостійно опрацьованої літератури; вміння аналізувати нормативні документи та користуватися знаннями нормативних актів для рішення конкретних правових норм.

Перелік питань, які виносяться на залік:

1. Юридична компаративістика як метод, наука та навчальна дисципліна.
2. Виникнення юридичної компаративістики.
3. Предмет і метод юридичної компаративістики.
4. Об'єкти юридичної компаративістики.
5. Функції юридичної компаративістики.
6. Спільні риси юридичної компаративістики та міжнародного публічного права.

7. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук.
8. Значення юридичної компаративістики.
9. Види досліджень юридичної компаративістики.
10. Поняття правової системи.
11. Структура правової системи.
12. Поняття «правова сім'я».
13. Критерії класифікації правових систем.
14. Типологія правових систем
15. Розкрийте підходи класифікації правових систем, запропонованих Р.

Давидом.

16. Розкрийте підходи класифікації правових систем, запропонованих К.

Цвайгертом.

17. Місце правової системи України серед інших правових систем.
18. Особливості романо-германської правової сім'ї.
19. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї.
20. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права.
21. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом.
22. Вплив канонічного права на формування романо-германського права.
23. Поділ романо-германського права на публічне і приватне право.
24. Норми права в романо-германській сім'ї.
25. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види.
26. Нормативно-правові акти в романо-германській сім'ї.
27. Закон як джерело права в романо-германській сім'ї.
28. Загальні принципи в романо-германській правовій сім'ї.
29. Доктрина в романо-германській правовій сім'ї.
30. Звичай у системі джерел романо-германського права.
31. Судова практика в романо-германській правовій сім'ї.
32. Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї.
33. Вплив сучасних інтеграційних процесів в Європі на розвиток романо-германської сім'ї права.
34. Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї
35. Особливості англо-американської правової сім'ї.
36. Основні етапи розвитку англійської правової системи.
37. Виникнення та реформування загального права.
38. Загальне право: поняття та особливості.
39. Право справедливості і його співвідношення з загальним правом
40. Поняття та види джерел права в англо-американській сім'ї.
41. Прецедент як джерело права в англо-американській сім'ї.
42. Закон як джерело права в англо-американській сім'ї.
43. Делеговане законодавство в англо-американській правовій сім'ї.
44. Звичай в англо-американській сім'ї.
- 45.** Формування правової системи США.
46. Основні риси правової системи США.
47. Співвідношення судового прецеденту і закону як джерел права в США.
48. Співвідношення міжнародного і національного права в США.

49. Систематизація законодавства в США. Юридична техніка в правовій системі США.

50. Поняття змішаного типу правових систем.

51. Загальна характеристика скандинавської групи правових систем.

52. Джерела (форми) права Скандинавських країн.

53. Система права і система законодавства Скандинавських країн.

54. Загальна характеристика латиноамериканської групи правових систем.

56. Загальна характеристика правових систем релігійного типу.

59. Джерела мусульманського права.

60. Загальна характеристика індуського права.

«0» варіант залікового білету з зазначенням максимальної кількості балів за кожне виконане завдання.

Кафедра історії та теорії держави і права
Дисципліна « Юридична компаративістика»
Другий(магістерський) рівень
Спеціальність 081 « Право»

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ №0

- 1.Юридична компаративістика як метод, наука та навчальна дисципліна.
(Максимальна кількість балів -15)
2. Виникнення юридичної компаративістики (Максимальна кількість балів-15)

к.ю.н., доцент кафедри історії та теорії
держави і права

Лісна І.С.

Завідувач кафедри історії та теорії
держави і права, к.ю.н., доцент

Лісна І.С.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

<u>№</u>	<u>Вид діяльності(завдання)</u>	<u>Максимальна кількість балів</u>
1	Усна відповідь на семінарському занятті (передбачено 7 відповідей)	<u>35(7*5)</u>
2	Наукова доповідь або презентація	<u>15</u>
3.	Практичне завдання	<u>20</u>
	Залік(X семестр)	<u>30</u>
	<u>Всього</u>	<u>100</u>
Самостійна робота		
1	Тези доповіді на студентську конференцію	*
	<u>Всього</u>	<u>100</u>

Заочна форма

<u>№</u>	<u>Вид діяльності(завдання)</u>	<u>Максимальна кількість балів</u>
1	Усна відповідь на семінарському занятті	<u>10(2*5)</u>
2	Наукова доповідь та презентація	<u>20</u>
3	Контрольна індивідуальна робота	<u>40</u>
4	Залік(XV триместр)	<u>30</u>
	<u>Всього</u>	<u>100</u>
Самостійна робота		

<u>1</u>	Тези доповіді на студентську конференцію	*
	<u>Всього</u>	<u>100</u>

Критерії оцінювання опитування. Максимальна кількість балів за одне семінарське заняття – 5.

5 балів ставиться, коли відповідь студента є повною, завершеною, логічно обґрунтованою. Зокрема, студент: виявляє повні, глибокі теоретичні знання, всебічно і ґрунтовно аналізує нормативно-правову базу; досконало розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно і критично оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; точно і повно посилається на чинне законодавство; виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію; правильно використовує юридичну термінологію; наводить достатню кількість прикладів з юридичної практики; робить правильні висновки, добирає переконливі аргументи; чітко, ясно і послідовно відповідає на поставлені питання.

4 бали ставиться, коли відповідь студента переважно є повною, завершеною, логічно обґрунтованою. Зокрема, студент: володіє теоретичними знаннями вище середнього рівня, але допускає незначні помилки; аналізує нормативно-правову базу; розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; точно посилається на чинне законодавство; виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію (при цьому відповідь може бути не зовсім цілісною і послідовною, містить незначні помилки); у цілому правильно використовує юридичну термінологію; наводить в цілому достатню кількість прикладів з юридичної практики; робить у цілому правильні висновки, наводить достатні аргументи; досить чітко відповідає на поставлені питання.

3 бали ставиться, коли відповідь студента в цілому є змістовною і правильною, з певною кількістю значних помилок. Зокрема, студент: репродуктивно відтворює значну частину навчального матеріалу; аналізує нормативно-правову базу на середньому рівні, проте допускає правові помилки при її тлумаченні; розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; посилається на чинне законодавство; виявляє здібності до порівняння, узагальнення, систематизації основних теоретичних положень (при цьому відповідь є недостатньо цілісною і послідовною, містить помилки); використовує юридичну термінологію, допускаючи неточності у її формулюванні; не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи та приклади з юридичної практики; не досить чітко відповідає на поставлені питання.

2 бали ставиться, коли відповідь студента в цілому є задовільною, зі значною кількістю недоліків. Зокрема, студент: володіє навчальним матеріалом на базовому рівні; репродуктивно відтворює незначну частину теоретичного матеріалу; на рівні середніх стандартів аналізує нормативно-правову базу, проте допускає суттєві правові помилки при її трактуванні; слабо розуміє сутність сучасних політико-правових процесів; вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; на посередньому рівні посилається

на чинне законодавство; виявляє слабкі знання юридичної термінології, допускає суттєві неточності у формулюваннях; не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи та приклади з юридичної практики; слабо відповідає на поставлені питання.

1 бал ставиться, коли відповідь студента в цілому відповідає мінімальним критеріям. Зокрема, студент: володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; репродуктивно відтворює незначну частину теоретичного матеріалу; на елементарному рівні, із суттєвими помилками аналізує нормативно-правову базу, має недостатні уявлення про сутність сучасних політико-правових процесів; вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; на поверховому рівні посилається на чинне законодавство; виявляє слабкі знання юридичної термінології, допускає суттєві неточності у формулюваннях; не здатний навести приклади з юридичної практики; слабо відповідає на поставлені питання.

Критерії оцінювання наукової доповіді: вступ, у якому визначено актуальність запропонованої проблеми; основна частина, в якій стисло розкривається наукова ідея автора, її теоретичне та практичне обґрунтування та авторське бачення проблеми; висновки та рекомендації щодо подальшого вирішення проблеми; системність і лаконічність викладення матеріалу, уміння вести наукову дискусію; цілісність і логічність представленого матеріалу.

Критерії оцінювання виконання практичних завдань: формулювання власної правової оцінки та обґрунтування здійсненої правової оцінки; активність та результативність роботи; логічність, послідовність та правильність розв'язування практичних завдань.

Критерії оцінювання презентації: змістовність матеріалу, повнота розкриття теми, здійснення аналізу проблеми, наведення статистичних даних, наявність візуального супроводу слайдами (відео- та аудіо файлами за бажанням студентів); дотримання обмежень часу; якість усної доповіді; ступінь висвітлення всіх поставлених завдань та наявність власних висновків; оригінальність ідеї, уміння вести наукову дискусію; цілісність і логічність представленого матеріалу.

Критерії оцінювання тез доповіді: актуальність проблеми, ступінь розкриття предмету дослідження, наявність узагальнень альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми, обсяг та якість опрацьованих інформаційних джерел, стильова єдність тексту, наявність наукової новизни, дотримання вимог академічної доброчесності, оформлення використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Критерії оцінювання контрольної роботи:

Теоретичне питання – обґрунтованість, ступінь розкриття сутності питань; уміння працювати з дослідженнями, юридичною літературою, систематизувати й структурувати матеріал; логічна завершеність викладу матеріалу; юридична грамотність, посилення на нормативно-правові акти та наукові статті;

Практичне завдання – встановлення правового змісту наведених в умовах завдання фактичних обставин; формулювання власної правової оцінки у відповідній формі; обґрунтування здійсненої правової оцінки, посилення на

нормативно-правові акти; логічність та послідовність вирішення практичного завдання.

7. Рекомендовані джерела інформації

1. Бехруз Х. Порівняльне правознавство: Підручник. Одеса: Фенікс, 2009.464с.
2. Юридична компаративістика : навч. посіб. / І. М. Жаровська, В. С. Канцір; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. Львів, 2015. 195 с
3. Юридична компаративістика : навч.-метод. посіб. / М. Б. Закіров, С. Г. .. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. 206с.
4. Шемшученко Ю.С. Правові системи сучасності : навч. посіб. для магіст. права.К. : Юридична думка, 2012. 492 с
5. Ткаченко В. Д., Погребняк С.П., Лук'янов Д. В. Порівняльне правознавство : підручник. Харків: Університетська книга, 2003.274с.
6. Шемшученка Ю. С., Тихого В. П., Цимбалюка М. М. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: зб. наук. праць. Вид.2-ге, переробл.і допов.Львів,2012.652с.
7. Тихомиров О. Д. Порівняльно-правові дослідження: проблеми визначення компаративної природи, наукознавчого осмислення та систематизації : [наук. доповідь]. Київ: ЗУКЦ, 2012.52с.
8. Трембіцький А.М., Циганюк Ю.В. Порівняльне правознавство: навч.-метод. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Хмельницьк,2014.21 бс.
9. Бисага Ю.М. Порівняльне правознавство: підручник. Ужгород / та ін.; Херсон: Гельветика, 2013.230с.
10. Ситар І.М. Класифікація правових родин. Держава і право: навч.посіб. Вид.2-ге, переробл.і допов. Київ, 2013.11-16 с.
11. Лісна І.С. Зарубіжний досвід функціонування судових систем та можливість його використання під час проведення судової реформи в Україні. Збірник наукових праць Северодонецьк :вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018.№1. С.124-131
12. Лісна І.С. Держава і право країн Близького Сходу і Південно-Східної Азії у новітню добу .:відкриті лекції. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2014.
13. Лісна І.С. Держава і право в країнах Західної, Південної та Центральної Європи XVI – XIX ст.:відкриті лекції. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили,2013.
14. Лісна І.С. « Розклад колоніальної системи Азії та Африки» .:відкриті лекції. Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2014.
15. Лісна І.С. Європейська традиція в міжнародному праві: реалізація прав людини. Міжнар. наук-практ. конф. Братислава, Словацька Республіка,2016.

16. Jauss H. R. *Esthétique de la Réception et Communication littéraire* // Proceedings of the IXth Congress of the International Comparative Literature Association: Literary Communication and Reception. — V. II. - P. 16

17. Damrosch D. *World Literature in a Postcanonical, Hypercanonical Age* // Saussy H., ed. *Comparative Literature in an Age of Globalization*. – Baltimore: John Hopkins UP, 2006. – P. 43.

18. Ungar S. *Writing in Tongues: Thoughts on the Work of Translation* // Saussy H., ed. *Comparative Literature in an Age of Globalization*. – Baltimore: John Hopkins UP, 2006. – P. 127.

19. Kadir D. *Comparative Literature in a World Become Tlön* // *Comparative Critical Studies*, 2006, v. 3, issues 1–2.

20. *Comparative Literature in an Age of Globalization*. The John Hopkins UP, ed. by Haun Saussy, 2006.

21. Лісна І.С. Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід. Міжнар. наук.-практ. конф. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 58-61.

22. Лісна І. С. Методичні рекомендації з дисципліни «Юридична компаративістика». Спеціальність 081 «Право». Методичні рекомендації для студентів юридичного факультету другого (магістерського) рівня вищої освіти. Миколаїв, 2019. 36 с.

23. Лісна І.С., Михайлів Т.Є. Адвокатська таємниця у призмі нормативно-правових актів. Ольвійський форум – 2019: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі»: тези доп. XIII міжнар.наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 6-9 червня 2019 р.). Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. С. 50-52.

24. Лісна І.С., Михайлів Т.Є. Використання зарубіжного досвіду функціонування судових систем під час проведення судової реформи в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. № 1 (26). С. 14-18.

25. Лісна І.С. Відповідальність за виконанням вимог міжнародного права збройних конфліктів. VI Юридичні могилянські читання : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 30 квіт. 2020 р.). Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 47–50.

26. Лісна І.С. Міжнародні правові механізми врегулювання сучасних збройних конфліктів. Ольвійський форум – 2020: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі»: тези доп. XIII міжнар.наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 4-7 черв. 2020 р.). Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. С. 50-52.

27. Лісна І.С. Правове забезпечення волонтерства в Україні: етапи становлення. IX Юридичні могилянські читання : програма та тези всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 28 квітня 2023 р.). Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023.

28. Лісна І. Правові проблеми волонтерства в Україні: аналіз та шляхи вирішення. Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів : матер. Всеукр.ї наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 квіт. 2023 р.). Київ, 2023. С. 105-109.

29. ORTYNSKYI, V., SHAMRAYEVA, V., ZEMAN, I., LISNA, I., & VALETSKA, O. (2021). Philosophy of “Soft Law” as a Universal Regulator of

30. Nadiia Bortnyk, Iryna Zharovska, Tetiana Panfilova, Ivanna Lisna, Oksana Valetska (2020) Judicial Practice of Protecting Human Rights: Problems of the Rule of Law in A Postmodern Society. Postmodern Openings. Vol. 11, No. 4. -Web of Science

31. Lesyak N., Koval I. Subject matter of legal comparativity and problems of definition of definitions. *Visnik Nacional'nogo universitetu «Lvivska politehnika»*. Seria: *Uridicni nauki*. 2020. Vol. 7, no. 27. P. 82–86.

32. Порівняльне правознавство у таблицях : навч. посіб. для юрид. ф-тів та закл. вищ. освіти авт.-уклад.: О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов. 3-тє вид., змін. Харків : Право, 2019. 164 с.

33. Аналітично-порівняльне правознавство. Ужгород, 2023. № 3. С.655

34. Аналітично-порівняльне правознавство. Ужгород, 2023. № 2. С. 379

35. Шамбора Є. Історичні умови виникнення та становлення порівняльного правознавства. Є. Шамбора, Ю. П. Мельник Історичний досвід і сучасність: Матеріали ХХІХ наукової конференції здобувачів вищої освіти : статті. Вип. 45. відп. ред. В. М. Букач. Одеса: ПНПУ, 2023. –С. 70-76.